

เทศน์เช้า วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะนะ ตั้งใจฟังธรรมะ เพราะเราปรารถนาความสุข ความสุข ความสงบใน
ชีวิตนะ สุข สงบ สันติ ทุกคนต้องการ ทุกคนอยากแสวงหา แล้วความสุขนะ ความสุข ดูเล็กๆ
ความสุขของเขาอยู่ในอ้อมกอดพ่อแม่ อยู่ในอ้อมกอดหัวอกมีความสุขมาก แล้วทุกคนมีโอกาส
อย่างนี้ทั้งนั้น เพราะเราเกิดมาเรามีพ่อแม่ใหม่ ความสุขของเราอยู่ในอ้อมกอดของพ่อของ
แม่มีความสุข แต่เวลามีความสุข แล้วมันโดยสัจจะโดยความจริงเป็นอย่างนั้นใหม่

โดยสัจจะโดยความจริง คุณสิ ชิวโกมารักจ้ เวลาพ่อแม่ เขาเกิดมา เขาไปทิ้งในถังขยะ ใน
พระไตรปิฎกนะ ที่ว่าพ่อแม่ไม่พร้อม เกิดมาแล้วเอาไปทิ้ง เอาไปต่างๆ มีมหาศาลเลย นั่นมันเป็นเรื่อง
อะไรละ มันเป็นเรื่องเวรเรื่องกรรมใหม่ แต่โดยธรรมชาติของมนุษย์ โดยธรรมชาติของ
สิ่งมีชีวิต สิ่งมีชีวิตถ้ามีลูกมีเด้าขึ้นมา สายบุญสายกรรม พอมีลูกขึ้นมา อชาตศัตรูปรารถนาจะฆ่า
พ่อ เพราะอะไร เพราะด้วยความขุยงของเทวทัต

“สมบัติเดียวพ่อเขาก็ให้”

“แล้วถ้าเอ็งตายก่อนละ”

ยูแห่ ยูแยงตะแคงรั่วจนเอาพ่อไปขัง จะฆ่าก็ฆ่าไม่ลง สุดท้ายก็พยายามกรีดฝาท้าต่างๆ
ไม่ให้เงินจกรม ไม่ให้อาหาร ให้ตายไปเอง แต่เวลาถึงที่สุดเวลาลูกเกิด เวลาลูกเกิด เขามี
มหาเด็กรายงานตลอด อะไรเข้ารายงานก่อน เอาลูกเกิดเข้ารายงานก่อน พอลูกเกิดเข้าไป
รายงาน บอกลูกเกิดแล้ว พอลูกเกิดแล้วมันมีความสุขมันกระเทือนหัวใจมาก ความรักของ
พ่อไง พ่อที่มีความรักต่อลูกไง สั่งให้ปล่อยพ่อ สั่งให้ปล่อยพ่อ เขาก็มารายงานว่าพ่อตายแล้ว นี่
ไง เวลาอชาตศัตรู ความผูกพันๆ โดยสัจจะโดยความจริง

เรื่องความสุขๆ ความสุขของสิ่งมีชีวิต ความสุขความอบอุ่นจากหัวอกของพ่อของแม่ ถ้า
หัวอกของพ่อของแม่ สิ่งที่มีความสุข แล้วทุกสิ่งมีชีวิตที่เกิดมาก็มีพ่อแม่ทั้งนั้น ถ้ามีพ่อแม่

ทั้งนั้น แต่มันเป็นโอกาสช่วงสั้นๆ ช่วงที่เราไร้เดียงสา เราจำสภาวะแบบนั้นไม่ได้ไง เราจำสภาวะแบบนั้นไม่ได้ เห็นไหม

โลกนี้ปรารถนาความสุข เกลียดความทุกข์ ความสุขต่างๆ ความสุขที่ความอบอุ่น ความสุข ความสงบสันติ ความสุขเป็นความจริงใจ คู่สัตว์นะ เวลาสัตว์นั้นก็เวลามันมีลูกมีเต้าขึ้นมา มันคุ่มครองดูแลลูกของมัน มันดูแลรักษามหาศาลเลย แต่เวลามันโตขึ้นมามันต้องพลัดพรากจากกัน คูณ เวลาเสียเวลาโตขึ้นมาแล้วมันต้องให้ลูกมันไปหาอยู่หากินของมันเอง เวลาข้างนะ ข้างถ้าเป็นตัวผู้ มันต้องขับออกจากฝูง เวลาถ้ามันเป็นตัวเมีย เป็นครอบครัว ครอบครัวใหญ่ นางข้างผู้มีอายุเป็นผู้พารักษาครอบครัว เวลามันต้องพลัดพราก เวลาสิ่งที่เวลาลูกมันเกิด มันดูแล มันรักษา มันรักลูกของมันมากนะ สัตว์นั้นก็ๆ มันไปล่าชีวิตอื่นมาให้ลูกมันเป็นอาหาร แต่มันก็รักลูกมัน มันปรารถนาลูกมัน มันคุ่มครองดูแลลูกมัน นี่ไง ถ้าความสุขๆ ความสุขมันเกิดจากตรงนั้นไง

นี่เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาสั่งสอน มนุษย์เกิดมาปรารถนาความสุข เกลียดความทุกข์ทั้งนั้น แล้วปรารถนาความสุข เกลียดความทุกข์นั้น มนุษย์เราเกิดมาต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย เวลาปัจจัยเครื่องอาศัยแล้วเราปากกัดตีนถีบหาอยู่หากินของเราที่แหละ เวลาหาอยู่หากินมันก็บวกกับอำนาจวาสนาของเราไป พอบวกอำนาจวาสนา กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน เราเกิดจากพ่อจากแม่เดียวกัน พ่อแม่เดียวกัน ลูกเป็นพี่เป็นน้องกันก็นิสัยแตกต่างกัน จริตนิสัยแตกต่างกัน ใหม่ๆ ที่พันธุกรรมของพ่อของแม่ทั้งนั้นเลย แต่สิ่งที่ได้มาๆ จิตของเขา สิ่งที่เขาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ จิตดวงนี้มันได้สร้างสมบุญญธิการมานาน้อยแค่ไหนมันก็จะสมลงไปที่จิตดวงนั้น ถ้าจิตดวงนั้น สายบุญสายกรรมของพ่อของแม่ ถ้าพ่อแม่มีบุญมีกรรม ลูกออกมาก็ต้องเป็นคนดีทั้งหมดดี ทำไมลูกบางคนเป็นคนดีมากๆ เลย ลูกบางคนว่าพ่อแม่ลำเอียงๆ

ไอนี่มันเป็นเรื่องของจิตแล้ว เป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคลของเขา เวลาเขาเกิดจากอ้อมอกของเราที่แหละ แต่มันก็มีเวรมีกรรมมาทั้งนั้นนะ พอมีเวรมีกรรมขึ้นมา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอนลงมาที่นี้ไง ความสุข ความสงบ ความระงับมันสุขสงบที่ไหนละ มันสุขสงบระงับตรงหัวใจของเราที่นี้ไง ถ้าในหัวใจของเรามีสติมีปัญญาขึ้นมา เวลาพ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ พ่อแม่ให้ชีวิตนี้มา แค่นี้ชีวิตนี้มานี้จบแล้ว เรื่องอื่นเป็นปัญหาทั้งหมดเลย

พ่อแม่ให้ชีวิตนี้มา พ่อแม่ไม่รัก พ่อแม่เอาไปทิ้งถึงขยะ เราเติบโตขึ้นมาด้วยความดูแลของสังคมหรือด้วยความดูแลของพ่อแม่บุญธรรม มีมากเวลาคนที่เกิดมาจนโตเป็นหนุ่มเป็นสาวไม่เคยเห็นหน้าพ่อหน้าแม่เลย พ่อไม่เคยเห็นหน้าพ่อหน้าแม่ แสวงหาพ่อหาแม่ เวลาแสวงหาพ่อหาแม่ เวลาเขาเจอกันเขากอดกันร้องไห้ กอดกันร้องไห้ ร้องไห้ด้วยอะไรนะ ความตื่นตันใจใจ

บางคน คนที่มีคุณธรรมในหัวใจนะ ให้อภัยพ่อแม่ พ่อแม่ไม่ได้เลี้ยงมาก็รัก พ่อแม่ไม่ได้เลี้ยงมาเลย เกิดมาเอาไปทิ้ง ก็รัก เห็นไหม พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก ถ้าพ่อแม่ให้ชีวิตเรามา นี่จบแล้ว แต่เวลากิเลสตัดหาความทะยานในหัวใจมันบีบมันคั้น เวลามันคิดของมัน เห็นไหม

ฉะนั้น สิ่งนี้ธรรมโอสถ มันต้องมีคุณธรรม มีศีล มีสมาธิ มีปัญญาขึ้นมารักษาหัวใจของเรา ใจ ถ้ารักษาหัวใจของเราะ หน้าทีการงานก็หน้าทีการงานอันเดิมนั้นแหละ หน้าทีการงานของคนจิตใจที่สูงส่ง จิตใจที่ดิ่งงาม หน้าทีการงานทำแล้วก็จบใจ แต่หัวใจของเรามีธรรมโอสถช่วยดูแลรักษา แต่เวลาหน้าทีการงานอันนั้น แต่เราทำด้วยความทุกข์ความยากของเรา ทำด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจ ทำด้วยความกดดันในหัวใจ แล้วมันก็กดดันหัวใจ งานก็คืองานอันนั้นนะ งานก็งานอันเดียวกันนั้นแหละ แต่หัวใจที่สูงส่ง จิตใจที่สูงส่งทำงานด้วยความปลอดโปร่ง ทำงานด้วยความเป็นหน้าที่ หน้าทีของเรานะ เราหาอยู่หากินของเรา แล้วหาอยู่หากินของเรา เราเลี้ยงพ่อแม่เลี้ยงแม่ เราดูแลรักษา เรามีความกตัญญูกตเวที เราทำคุณงามความดีของเราเพื่อความ สุข ความจริงในหัวใจของเราใจ ถ้าเป็นความสุขความจริงใจของเราตรงไหน ตรงเวลาเราเป็นอิสระส่วนตัวของเรา มันคิดได้ เวลามันคิดได้ มันคิดได้ที่หลังแล้วเสียใจภายหลัง สิ่งนั้นไม่ดีเลย เราคิดได้ เราทำในปัจจุบันนี้ เราก็รักษาดูแลของเรา ถ้ามันมีสติมีปัญญา ถ้ามันจะสุขสงบมันจะสุขสงบมาจากหัวใจดวงนี้ ถ้าหัวใจดวงนี้มันจะสงบที่ไหน

๑. ด้วยอำนาจวาสนา อำนาจวาสนาของคน จิตใจที่มีบุญกุศลมันคิดแต่เรื่องดีๆ ทั้งนั้นนะ

๑. ด้วยอำนาจวาสนา

๒. ด้วยสติด้วยปัญญาของเรา ด้วยการศึกษาดูการค้นคว้า ด้วยการเราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา เห็นบุญเห็นคุณ เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร เวลาคนมีเวรมีกรรมต่อกัน มีความบาดหมางกันมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะสอนให้อภัยต่อกัน ให้แกล้วคลาดต่อกัน ให้เลิกแล้วต่อกันไป

ความเล็กแล้วต่อกันไป ผู้ที่โดนกระทำเล็กแล้วต่อกัน มันทำใจได้ยากมาก แต่เวลาครูบาอาจารย์เขาบอกว่า เอ็งไปทำเขาก่อน เอ็งไปทำเขาก่อน

โ๊ย! โ๊ยคนโดนกระทำมันถึงงนะ เอ๊ะ! ไปทำเมื่อไหร่

มันมีเวรมีกรรมกันมาไง เราไปทำไว้เมื่อไหร่ก็ไม่รู้ ถ้าเราทำไว้เมื่อไหร่ไม่รู้นะ สิ่งที่เราทำแล้วเรายกให้เวรให้กรรม สาธุ ให้อภัยเขาไป ให้เขาไป ถ้าเขาทำสิ่งใดมา เรามีสติปัญญารักษาของเรา เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แพ้เป็นพระ แพ้เป็นพระ แพ้เป็นพระ แพ้ด้วยสติด้วยปัญญา ไม่ใช่แพ้แบบซื่อป้อ มันไม่มีการแพ้การชนะกันหรอก ด้วยการยอมจำนน ด้วยการบีบคั้นนะ

สงคราม คุณความรุนแรงมันไม่จบหรอก เวลาเขาพ่ายแพ้ไปเขาก็ไปช่องสุ่มขุนพลขึ้นมาเพื่อมาแก้แค้น มันมีวันจบที่ไหน ความรุนแรง การกระทำไม่มีวันจบหรอก มันจะจบด้วยสติด้วยปัญญาเรานี่ไง แล้วด้วยสติด้วยปัญญาก็บอกว่า เราเป็นคนไร้ศักดิ์ศรี เราเป็นคนสิ้นไร้ไม้ตอก เราเป็นคนที่ไม่โดนกลั่นแกล้ง

แต่ถ้ามันคิดด้วยสติด้วยปัญญาอย่างนี้นะ ด้วยสติด้วยปัญญา แล้วสติปัญญาถ้ามันเกิดขึ้นกับเรา ฟังเทศน์ๆ เทศน์จากครูบาอาจารย์ของเราฟังสิ่งนั้นมา กาลามสูตร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไม่ให้เชื่อ ให้กลับไปคิด ไปพิจารณา ไปแยกแยะว่ามันถูกต้องหรือไม่ เราฟังธรรมๆ เพื่อสติเพื่อปัญญาอย่างนี้ แล้วถ้ามันมีสติปัญญาขึ้นมา เราไปวิเคราะห์วิจัยของเรา เราใช้ปัญญาของเรา ถ้าปัญญามันเกิดขึ้นมาเอง นี่มันเกิดจากเราเอง ถ้าเกิดจากเราเอง โ๊ย! มันภูมิใจไง แล้วถ้าเกิดจากเราเอง จิตดวงนั้นเอาตัวรอดได้แล้ว จิตดวงนั้นเอาตัวรอดได้เพราะอะไร เพราะว่าความคิดมันคิดไม่หยุดหยอก ความคิดมันเกิดดับๆ ในหัวใจตลอดไป แล้วมารมันอยู่กับเรา มันยุมันแห่อยู่ในใจ เวลาคิดได้ดีๆ พักหนึ่ง เดี่ยวหลุดแล้ว แต่ถ้ามันมีสติปัญญา มันมีการต่อสู้

นี่ไง เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าไม่มีศีล ไม่มีสมาธิ ไม่มีปัญญาขึ้นมา ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล ผู้ใดปฏิบัติขึ้นมาไม่มีปัญญาของตนขึ้นมา มันจะไปไหน มันหิบบิหมมาทั้งนั้นนะ เวลามันหิบบิหมมา เวลาครูบาอาจารย์ หลวงปู่มั่นท่านเทศน์ อะไรที่เป็นส่วนสำคัญ ท่านบอกข้ามไปก่อน นี่ไม่ได้ ไ้อักเสสมันจะคอยหิบบิหมมาเอาไปทำลายผู้ฟัง หิบบิหมมาเลยนะ ธรรมะจะเป็นอย่างนั้น ธรรมะจะเป็นอย่างนั้น มันสร้างภาพหมดเลย เวลาสร้างภาพหมดเลย

เราทำ เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเกือบเป็นเกือบตาย มันควรจะเป็นความดีของเราเนะ เราประพฤติปฏิบัติเกือบเป็นเกือบตาย แต่จริงๆ แล้วพอธรรมะมันหิบบจวบเอาตอนปลายนั้นนะ ภาวนาไปๆ ดีมาตลอด พอสุดท้ายแล้วพลิกไป ทำสู่มันไม่ได้ แพ้มัน แพ้มันโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แพ้มันโดยไม่รู้ตัว ถ้ามันเป็นจริงมันก็ต้องเริ่มต้นใหม่ เริ่มต้นพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ฝึกหัดกัน อย่างนั้นนะ เหมือนนักกีฬา กีฬาที่เราอ่อนด้อยกว่า กีฬาที่เราทักษะเราต่ำกว่า แล้วร่างกายกำลัง เราน้อยกว่า แพ้ทั้งนั้น แพ้ทั้งนั้น แล้วกิเลสมันแก่กล้า มันแก่กล้าในหัวใจของเรา

สิ่งที่ชำระล้างได้ยากที่สุดคือกิเลสต้นหาคความทะยานอยาก เราไปมองงานนั่นอยาก งานนี้อยาก งานภายนอกทั้งนั้นนะ แต่งานภายในหัวใจ งานเอาชนะใจของตนใจ ถ้าเอาใจของตนไว้ได้ เรามีสติปัญญา งานอย่างอื่นก็ทำหมดแล้ว งานอย่างนี้งานสาธารณะ งานเพื่อประโยชน์ งานเพื่อโลก แล้วงานของเราละ สิ่งที่เราสะสมไว้อย่างนี้ เราไม่พลัดพรากจากเขา เขาก็ต้องพลัดพรากจากเรา แล้วไอ้สิ่งที่จะไปกับเราละ สิ่งทีไปกับเรามันไปกับหัวใจ ความดี ความชั่วในใจนั้นนะ มันไปกับเรา ถ้าความดีไปกับเรา เวลาคนที่เขาจะสิ้นอายุขัย “อย่าจะไปแล้วเนาะ อย่าจะไปเที่ยว นิมมานรดี เขาเอารถม้ามารับอยู่นะ” เขาเห็นๆ กัน ในปัจจุบันนี้มีคนมาเล่าให้ฟัง เขาจะสิ้นชีวิตนะ เหมือนกับเขาจะไปปิกนิก ไอ้เราจะสิ้นชีวิต อู้ฮู! เราคืน โครมครามๆ จะเป็นจะตาย

ในปัจจุบันนี้เขามาเล่าให้ฟังอยู่ ย่าเขาบอกญาติเขาเนะ บอกว่าอย่าจะไปนิมมานรดี ไอ้ หลานๆ มันเป็นเด็กๆ มันกึ่งง ประสาเราเนะ ทางวิทยาศาสตร์ ย่ากำลังจะตาย ไอ้เราก็เป็นทุกข์ เป็นร้อนไปหมดเลย ย่าบอกว่าอย่าจะไปแล้วละ อย่าจะไปนิมมานรดี นั้นนะเขาเอารถม้ามารับ ไอ้ หลานๆ มันกึ่งง แต่เขาก็ไปด้วยเจียบสงบนะ สุดท้ายแล้วพอเสียแล้วเขามาคุยให้เราฟัง เขามาถามว่า นิมมานรดีมันคืออะไรหลวงพ่อ เด็กมันไม่รู้จัก

พอเด็กไม่รู้จัก อ้อ! ย้อนกลับไปว่า เวลาเขามีชีวิตอยู่เขาทำตัวอย่างไร

ไอ้ย! ให้เงินไม่ได้เลย จะทำแต่บุญๆ

เห็นไหม เขาทำของเขา มา เวลาเขาจะไป เขาไปของเขา ไอ้ลูกหลานนั่งห้อมล้อมอยู่ยังไม่รู้เรื่องเลย ไอ้คนจะไปมันจะไปปิกนิก จะไปมีความสุข นี่เขาทำของเขา เขาทำ มันมีอยู่จริงนะ ในพระไตรปิฎกก็มี ในปัจจุบันนี้ก็มี

เวลาสมบัติของเราๆ นี่ไง ถ้าสมบัติของเราเราทำของเรา เราชวนขวายของเรา ใครจะติฉินนินทา ใครจะถากจะถาง ใอันนั้นมันปากกิเลส เวลาปากกิเลสมันทำอย่างนั้นนะ ถ้ามันสะสมไว้เป็นของมันนะ แล้วเวลาพลัดพราก เราไม่พลัดพรากจากเขา เขาก็ต้องพลัดพรากจากเรา เราต้องพลัดพรากจากเขาแน่นอน ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เวลาเราจะพลัดพราก นั้นของเราแท้ๆ เวลาเรามีชีวิตอยู่เพื่อความมั่นคง เพื่อเรื่องสัจจะความจริงในใจของเรา เราจะทำสิ่งใดเราก็ไปเชื่อคนนอกเสียหมด เราก็ไปเชื่อไอ้พวกกิเลสค้นหาความทะยานอยากยุ่งแยะแยะแล้ว ไอ้เราก็ไปใช้ชีวิตสำมะเลเทเมาไปกับเขา เวลามันจะหมดอายุขัย ไม่มีอะไรแล้ว ทีนี้ของเราแล้ว ไอ้เวลามีชีวิตอยู่ไปเชื่อเขา ให้เขาชักจูงอยู่อย่างนั้นนะ เวลาหมดอายุขัยขึ้นมา เวลาจะเป็นความจริงของเรา ไม่มีใครช่วยเราได้เลย

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เชื่อบุญกุศล ในพระพุทธศาสนาให้เชื่อกรรม กรรมคือการกระทำ ทำดีทำชั่ว ใครทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วแน่นอน แน่นนอน เพียงแต่ว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แล้วมันก็ย้อนมาปัจจุบันนี้ ปัจจุบันนี้ทุกคนทำดีหมดเลย แต่ดีของใคร

หนึ่ง ดีของใคร ถูกกาลเทศะหรือไม่ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านบอก รู้จักกาลเทศะ รู้จักหนัก รู้จักเบา การประพฤติปฏิบัติก็มีหนักมีเบา เวลานุ่มนวล เราก็ควรต้องเป็นความนุ่มนวล ให้จิตมันละเอียดอ่อนเข้าไปสู่ความสงบระงับ เวลาใช้ปัญญาต้องใช้กำลังกัน มันจะรุนแรงขนาดไหนก็ต้องรุนแรงไปกับเขา การทำงานมันก็มีหยาบมีละเอียดย มีหนักมีเบาไปทั้งนั้นนะ นี่เราทำดีๆ ทำดีกับใคร เราทำดีเราทำดีในหัวใจของเราละ การทำดีของเรา สิ่งที่เราทำของเราแล้วมันก็เป็นสมบัติของเรา ความลับไม่มีในโลก ไม่มีในโลกอยู่ที่คนทำนั้นนะ เราเป็นคนทำเอง เราทำคุณงามความดีของเรา ใครจะว่าชั่วว่าร้ายอย่างไรมันเรื่องของเขา ใครจะติฉินนินทาเรื่องของเขา แต่เราทำคุณงามความดี ถ้าทำคุณงามความดีโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อย่างเช่นเขาซื้อยาเสพติดไปแจกคนนั่นคนนี่ ทำดีอย่างนี้ดีไหม ไม่ดี ดีไม่ได้

แต่เราคิดว่าเราให้เขาผิดพลาด แต่ไปบอกเขาให้เลิกให้หยุดให้ระงับ เราพยายามสั่งสอนเขา เขาโต้แย้งเลย เขาทำลายเราเลย เห็นไหม จะทำดีก็ต้องรู้จักกาลเทศะ ไปทำดี เขามีเหตุการณ์ไม่ดี เราไปยื่นไปขวาง จะทำดี ช่วยคนจมน้ำก็ต้องว่ายน้ำเป็น ช่วยคนจมน้ำก็ต้องยื่นวัตถุให้เขาหยิบ แล้วเราชักขึ้นมา

จะทำดี เห็นคนจมน้ำ โดดลงไปเลย ก็ตายด้วยกันนะ จะทำดีมันก็ต้องใช้ความคิดไง ต้องใช้ความคิด ต้องใช้ปัญญา ต้องสั่งของเรา เราจะบอกว่า คนเราเกิดมาปรารถนาความสุข ความสงบ สันติ ความอบอุ่น แล้วมันมีของมันอยู่นะ แต่ไอ้ยูไอ้เห่ย ไอ้กิเลสตัณหาความทะยานอยากนี่แหละมันทำให้บิดเบือน เรามีสติปัญญาวางตรงนั้นไว้ เหตุการณ์เดียวกันในปัญหาเดียวกัน ถ้าจิตใจเราสูงเราส่ง สุขยอด จิตใจเราต่ำต้อย จิตใจเรามีแต่กิเลสตัณหาความทะยานอยาก มันน้อยเนื้อต่ำใจไปทั้งนั้นนะ ฉะนั้น หลวงตาท่านถึงบอกไง ถ้าจิตใจสูงส่ง กำขี้ก็เป็นเพชร จิตใจของคนที่ยาบช้ากำเพชรก็เป็นขี้ มันชั่วช้าลามกที่หัวใจนั้น มันเลวทรามที่ความคิดนั้น มันไม่ได้เลวทรามที่วัตถุข้าวของ มันเลวทรามที่ใจ แล้วเรา เรามา หัวใจของเราๆ เราย้อนกลับมาที่นี้ ธรรมโอสภักษาที่นี้ เราอุตส่าห์มาทำบุญกุศลกันนะ ต้องการความสะอาดบริสุทธิ์ เราก็จะทำความสะอาดบริสุทธิ์ในหัวใจของเรา สิ่งข้างนอกมันสะอาดบริสุทธิ์ไม่ได้หรอก เพราะมันเป็นธาตุ มันเป็นธาตุ เป็นขันธุ์ มันอยู่ข้างนอก แต่ข้างในหัวใจของเรา แต่ต้องฝึกฝน ฟังธรรมๆ ตอกย้ำตรงนี้

เรามองเด็กๆ ความสุขของเขาคืออยู่ในหัวอกพ่อแม่ นั่นนะ อุ้มมันอยู่กลางอกนี่ความอบอุ่น อันนั้นมันความสุขมาก หยอกล้อกันกึกกักๆ ความสุขอยู่ในหัวอกเรานี่ อยู่ในความอบอุ่นอันนั้นนะ แต่ธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตมันจะต้องเติบโต มันต้องยืนอยู่บนสังคม มันจะต้องเติบโตของเราไป มันก็ต้องพัฒนาขึ้นไป เราก็ต้องมีสั่งจะมีความจริงใจในหัวใจของเรา ธรรมโอสภักศึกษาค้นคว้าประพฤติปฏิบัติให้เป็นสมบัติของเราไง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ยืนยัน ๑๐๐ เปอร์เซนต์ เอวัง